

De staat als twaalfde man

Zijn overheidsinvesteringen in stadions van waarde voor de stad?

Dirk van Duijn & Wouter Jan Verheul

De financiering van voetbalstadions staat regelmatig op de agenda van grote steden. Omdat voetbalclubs bij de gemeente aankloppen om financiële steun voor het stadion, is dit een publiek vraagstuk. Waarom zou een gemeente in een privaat project als een voetbalstadion investeren? Wat zijn de mogelijkheden en risico's? Wat is de publieke waarde van een stadion voor de stad? Aan de hand van literatuuronderzoek en casestudies in Eindhoven en Amsterdam wordt in dit artikel onderzocht wat de overheidsbetrokkenheid in stadionprojecten inhoudt en wat de opbrengsten daarvan zijn. De cases laten zien dat stadionprojecten sociale en economische uitstralingseffecten kunnen hebben, maar dat daar niet zonder meer vanuit kan worden gegaan. Zorgvuldige processen en uitgewerkte strategieën zijn nodig willen overheidsinvesteringen in stadions van werkelijke waarde zijn voor de stad. Dit artikel sluit af met een beoordelingskader ten behoeve van nieuwe projectinitiatieven.

Inleiding: stadions als publiek vraagstuk

Overheidssteun van voetbalclubs en hun stadions haalt regelmatig de media: 'Rotterdam trekt voorstel nieuwe Kuip in' (Trouw, 2013); 'Europese Commissie vernietigend over gronddeal PSV en gemeente Eindhoven' (ANP, 2013); 'Gemeenten voorzichtiger bij steun clubs' (Volkskrant, 2013). Veel kwesties gaan over de juridische vraag of er sprake is van legale of illegale overheidssteun of over de financiële kant van de stadionexploitatie. Maar er is nog weinig inzicht voorhanden in hoeverre de publieke doelen van een stadion voor de stedelijke omgeving worden bereikt. De besluitvormingspraktijk rond stadions lijkt soms een schimmig spel te zijn; zie de verhalen over raadsleden en wethouders die door voetbalfans worden bedreigd als ze niet instemmen met steun. Of neem bestuurders die met een nieuw stadion beweren een nieuw stadsicoon te creëren (Verheul, 2012). Terwijl anderen niet begrijpen dat bedrijven waar miljoenen worden verdiend, toch een beroep doen op de gemeentekas. Burgers en overheden willen weten waarom en hoe belastinggeld en overheidsbemoeienis kunnen worden ingezet en hoe de maatschappelijke opbrengsten van een stadionproject zo groot mogelijk zijn. Die vragen zijn zeer actueel, zowel voor gemeenten met bestaande stadions, als voor gemeenten die over de bouw van een geheel nieuw – dan wel ingrijpend te vernieuwen – stadion debatteren, zoals recent in Almelo en Deventer en momenteel in Rotterdam.

